



Rejent \* rok 17 \* nr 9(197)  
wrzesień 2007 r.

## Recenzja

**Robert Stefanicki, *Nieuczciwe praktyki handlowe w świetle prawodawstwa Unii Europejskiej – dyrektywa 2005/29*, Warszawa 2007, s. 280**

Recenzowana książka podejmuje niezwykle aktualną problematykę ochrony konsumenta w ramach porządku prawnego Unii Europejskiej. Owa aktualność przejawia się przede wszystkim w tym, że zagadnienia ochrony pasywnego uczestnika obrotu gospodarczego w ostatnich latach stają się jednym z podstawowych obszarów aktywności prawodawczej Komisji Europejskiej, a co za tym idzie, krajowego ustawodawcy. Co jednak szczególnie istotne, praca zawiera analizę aktu, którego znaczenie w polskiej legislaturze właśnie w chwili obecnej jest szczególnie z uwagi na przygotowywany projekt ustawy implementującej dyrektywę 2005/29. Fakt ten ma istotne znaczenie dla rangi opracowania. Z satysfakcją należy bowiem odnotować, że tak całościowa oraz interesująca monografia pojawia się na rynku wydawniczym, zanim jeszcze zostały zakończone prace nad stosowną ustawą. Jest to sytuacja niezwykle rzadka. A szkoda, gdyż wielokrotnie analizując teksty ustaw – zwłaszcza tych implementujących rozwiązania unijne – można odnieść wrażenie, że autorzy nie zawsze zdawali sobie sprawę z prawdziwych intencji twórców dyrektywy albo w sposób opaczny je zrozumieli, albo też w niedostatecznie precyzyjny sposób skonstruowali przepisy. Wypada mieć nadzieję, że w przypadku ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym będzie

inaczej. Autor recenzowanego opracowania podjął bowiem znaczny trud, aby wspomóc twórców ustawy i uchronić ich od błędów przy redagowaniu krajowego aktu normatywnego.

Monografia nie jest jednak adresowana wyłącznie do legislatora. Jej walor jest uniwersalny. Mogą z niej skorzystać zarówno teoretycy zajmujący się problematyką ochrony konsumenta, jak i praktycy, którzy wraz z wejściem w życie nowej regulacji zapewne napotkają wiele trudności w prawidłowej interpretacji ustawy. Omawiana książka będzie dla nich cennym źródłem informacji praktycznych oraz wartościowych wskazówek interpretacyjnych. Wszak w zakresie uregulowań krajowych wydanych w ramach implementacji prawa unijnego obowiązuje zasada, zgodnie z którą wykładnia przepisów nie może pozostawać w sprzeczności z założeniami, celami oraz tzw. duchem uregulowania wspólnotowego. Elementy te, często trudne do jednoznacznego sprecyzowania, zostały bowiem w opracowaniu opisane w sposób przystępny, zwięzły i, co szczególnie istotne, z powołaniem się na bogate orzecznictwo.

Opracowanie zostało podzielone na pięć rozdziałów. W pierwszym z nich, zatytułowanym „Zagadnienia ogólne”, Autor wychodzi od omówienia zagadnień natury generalnej. Omawia podstawy europejskiej polityki ochrony konsumenta, wskazuje, jaka była geneza i cel dyrektywy 2005/29 oraz jakie są jej relacje z innymi aktami prawnymi.

W rozdziale drugim, pt. „Zakres zastosowania Dyrektywy” w sposób szczegółowy omówiony został wpływ Dyrektywy na istniejące stosunki zarówno prawne, jak i faktyczne. Ma ona bowiem charakter ramowy i w założeniu twórców powinna w możliwie najszerszy sposób oddziaływać na tzw. regulacje sektorowe. W rozdziale tym zwracają uwagę bardzo interesujące odesłania do dokumentów organów wspólnotowych. Wartościowe są także rozważania poświęcone przybliżeniu tak trudnych do jednoznacznego zdefiniowania pojęć jak praktyki handlowe, reklama czy choćby kluczowe dla podejmowanej materii pojęcie konsumenta.

Rozdział trzeci, w przeciwieństwie do dwóch poprzednich, ma bardzo szczegółowy przedmiot. Wskazuje na to już choćby tytuł: „Generalnie ujęty zakaz stosowania nieuczciwych praktyk handlowych i jego konkretyzacja (art. 5 Dyrektywy)”. Zgodnie z tą zapowiedzią w omawianej części opracowania Autor koncentruje się zasadniczo na jednym z postanowień Dyrektywy, mianowicie art. 5. Jest to przepis kluczowy dla całej regulacji,

o niezwykle rozbudowanej strukturze. Autor sporo miejsca poświęca jego analizie, drobiazgowo badając nie tylko elementy treściowe, ale przede wszystkim funkcję. Z jednej bowiem strony statuuje on ogólny zakaz nieuczciwych praktyk rynkowych (art. 5.1), z drugiej zaś zawiera konkretyzację dwóch najczęstszych typów tego rodzaju praktyk, tj. działań i zaniechań wprowadzających w błąd oraz agresywnych zachowań rynkowych. W tej części książki zwraca uwagę interesujące spostrzeżenie, że prawodawca europejski zastosował w tym przypadku formułę tzw. klauzuli generalnej. Wprawdzie jest to technika legislacyjna znana i powszechnie stosowana, zwłaszcza w niektórych krajowych porządkach prawnych, ale jednak w zakresie prawa wspólnotowego stanowi swoiste *novum*.

Omówienie typologii form nieuczciwych praktyk rynkowych zostało przeprowadzone w rozdziale czwartym o tytule „Nieuczciwe praktyki handlowe stypizowane w Dyrektywie”. W tym zakresie nowe rozwiązania bazują częściowo na regulacji Dyrektywy 84/450 i w dużym stopniu stanowią jej rozwinięcie, uzupełnienie i uporządkowanie. Nowa Dyrektywa posługuje się także dużo bardziej precyzyjnym językiem, wprowadza kategorie definicyjne oraz odwołuje się do empirycznie dobrze już znanych zjawisk, takich m.in. jak propozycja nabycia towaru, niedopełnienie obowiązku transparentności czy kryptoreklama. Sporo miejsca poświęcono także tzw. nieuczciwym praktykom rynkowym o charakterze agresywnym. Jest to stosunkowo nowe pojęcie, które jednak, biorąc pod uwagę występowanie w obrocie bardzo wyspecjalizowanych napastliwych technik marketingowych, w praktyce powinno okazać się szczególnie przydatne.

Opracowanie kończy rozdział piąty: „Aneksy do Dyrektywy”. Ten lakonicznie brzmiący tytuł nie oddaje jednak dostatecznie zawartych w rozdziale treści, niesłusznie sugerując, że Autor ograniczył się w tej części publikacji jedynie do przytoczenia stosownych aneksów. Jest jednak inaczej. Ten fragment opracowania zgodnie z systematyką zaproponowaną przez legislatora unijnego został podzielony na dwie części, tj. „Załącznik I: Praktyki handlowe uznawane za nieuczciwe w każdych okolicznościach” oraz „Załącznik II: Przepisy prawa wspólnotowego określające zasady reklamy i komunikacji handlowej”. W obu tych swoistych podrozdziałach Autor omawia wspólnotową regulację, dokonując oceny tzw. „czarnej listy”. Zajmuje się także takimi pojęciami, jak: stosowanie

reklamy „przynęty”, demonstrowanie „wadliwej” próbki produktu, imitacja oraz naśladownictwo produktu podobnego, systemy promocyjne typu „piramida” czy wreszcie wywieranie presji na dzieci. Już z racji samej problematyki są to rozważania bardzo interesujące i wciągające, a owo zainteresowanie pobudza także sposób prezentacji materii – rzeczowy oraz odwołujący się do wielu źródeł. Ta ostatnia cecha jest zresztą właściwa całej monografii. Niezaprzeczalnym jej atutem jest bowiem niezwykle sumienne podejście do wszelkiego rodzaju materiałów źródłowych. Przypisy również opracowane są w sposób bardzo rzetelny, a ich ogromna ilość pozwala potraktować opracowanie także jako źródło informacji, zbiór wskazówek i odniesień pomocnych przy prowadzeniu różnorodnych prac badawczych związanych z problematyką konsumencką. Przekłada się to także na ponadprzeciętną bibliografię, która zajmuje ponad 20 stron książki. Warto dodać, że ilość idzie tu w parze z jakością. Bibliografia obok pozycji krajowych obejmuje także wiele opracowań obcojęzycznych.

Podsumowując trzeba stwierdzić, że omawiana pozycja wydawnicza bez wątpienia warta jest zainteresowania. Autor nie tylko omówił regulacje wspólnotowe, ale także wskazał na nowe elementy strategii ochrony konsumenta wyznaczone analizowaną Dyrektywą. Oprócz zasadniczo stosowanej ochrony przez informację wprowadzone zostały zakazy *ex lege* niektórych praktyk rynkowych. Opierając się na przeprowadzonych badaniach, Autor twierdzi, że próba skodyfikowania szczególnych form zjawiskowych nieuczciwych działań rynkowych zakazanych z mocy prawa nie w pełni się powiodła. Autor prezentuje także swoje wątpliwości, co do zasadności wprowadzenia rozbudowanego katalogu przepisów zawartych w aneksie, zwłaszcza że powtarzają się w nich pewne wymogi informacyjne. Jego zdaniem świadczy to o braku spójności koncepcji doboru przepisów z różnych dyrektyw oraz dyskusyjną użytecznością zestawiania zawartego w aneksie.

Warto skorzystać z tej monografii. Daje ona szansę poznania „od zalepca” źródeł krajowej – właśnie rodzącej się – regulacji. Odsłoni także problemy, z jakimi boryka się legislator unijny, a przede wszystkim ukaże stopień złożoności prawa ochrony konsumenta. Lektura opracowania daje sporo satysfakcji także z tego względu, że nie oferuje prostych odpowiedzi, pobudza do refleksji, a przede wszystkim jest doskonałym źródłem inspiracji dla dalszych rozważań.

*Maciej Skory*